

Asia: VN/35738/2024

Lausuntopyyntö metsätalouden kannustejärjestelmän muuttamista koskevista laki- ja asetuseräluonnoksista

Kommentit hallituksen esityksen muutosehdotuksista

Yleinen lausuntonne kokeiluhankkeiden tuista

Metsäteollisuus ry pitää hyvänä asiana, että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja luonnonhoitoon kokeillaan uudenlaisia tukimalleja, joiden tavoitteena on parantaa julkisen rahoituksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Samaan aikaan on kuitenkin huolehdittava, että nykyisen Metka-kannustejärjestelmän toimeenpano ei vaarannu. Metsäkeskuksella tulee olla riittävä osaaminen ja resurssit sekä nykyisen Metka-kannustejärjestelmän toimeenpanoon, että pilotoinnin toteutukseen.

Metsäteollisuus ry kiinnittää huomiota pilotoinnin hyvin lyhyeen aikatauluun, joka haastaa niin metsäalan toimijoita, metsänomistajia kuin metsähallintoa. Pilotointiaika on maksimissaan 1 v 8 kk ja osalla työlajeista tätäkin lyhempi. Pilotoinnit tarvitsevat viestintää, neuvontaa, koulutusta, uusia tietojärjestelmiä sekä osaavia käytännön toteuttajia. Jos kokemuksia ei saada pilotointiaikana, ei sen toimivuudesta voida tehdä arvioita. Riskinä on heikko pilotointi yhdistettynä nykyisen Metka-kannustejärjestelmän toimeenpanon heikentymiseen.

Metsäteollisuus ry kiinnittää myös huomiota siihen, että nykyinen Metka-kannustejärjestelmä on ollut voimassa vasta vuodesta 2024 lähtien, eikä sen toimeenpanossa ole päästy vielä täyteen vauhtiin. Erityisesti luonnon hoidon edistäminen on käynnistynyt hitaasti. Maa- ja metsätalousministeriön tulisikin aktiivisesti etsiä ratkaisuja, joilla nykyistä Metka-kannustejärjestelmää voidaan muuttaa toimivampaan suuntaan.

Metsäteollisuus ry peräänkuuluttaa selkeitä ja yksinkertaisia toimintamalleja niin hallinnollisesti kuin käytännön toteutuksessa, jotta vaikuttavuus ja kustannustehokkuus toteutuvat luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa kaikkien sitä edistävien tahojen osalta.

Muu palautteenne seuraavista asioista

Taimikon ja nuoren metsän hoito (13 §)

Metsäteollisuus ry pitää lähtökohtaisesti tärkeänä tavoitteena lisätä seka- ja lehtipuustoisuutta metsissä. Nyt esitetyssä muodossa taimikon- ja nuoren metsän hoidon tukea vähennettäisiin kuitenkin 200 eurosta 180 euroon, mikäli lehtipuusekoitusta ei jätetä tukiehtoihin nähden riittävästi. Tukitason laskua ei voi pitää kannustavana.

Taimikon- ja nuoren metsän hoidon tuen ensisijaisena tavoitteena on kannustaa metsänomistajia oikea-aikaiseen metsänhoitoon ja turvata kasvamaan jäävän puuston laatu ja elinvoima. Tämä pitää varmistaa tukijärjestelmässä.

Lehtipuusekoitus vähentää tuotosta, ja tuen tulisikin olla aito kannuste runsaamman lehtipuusekoituksen jättämiseksi. Lisäksi pilotoinnin tarkoituksena on kerätä tietoa ja kokemuksia siitä, kuinka tukea käytetään. Yhteen malliin siirtyminen vuodeksi ei tuottaisi vertailutietoa kahdesta eri toimintamallista. Lisäksi pilotoinnin ei-toivottuna seurauksena saattavat taimikon- ja nuoren metsän hoidon suoritteet vähentyä pilotointivuonna.

Yhtenä ratkaisuna tulisi harkita lehtipuusekoituksen lisäämisen taloudellisen kannusteen kasvattamista siten, että se olisi saatavilla nykyisen tukimuodon vaihtoehtona. Toteutuksen voisi rajata muutamaaan maakuntaan pilotoinnin ajaksi. Tällöin pilotoinnin onnistumisen vertailu monestakin eri näkökulmasta olisi mahdollinen.

Suojavyöhykkeen jättäminen (23 b §)

Pykälän perusteluissa todetaan: ”Koska tuki liittyy uudistushakkuuseen, ei sitä saisi aloittaa ennen kuin Metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman”. Mikäli hakemuksia käsitellään vain kahdesti vuodessa, seisauttaisi se useita leimikoita pitkäksi aikaa. Hakkuuiden aloittamisen kieltä tulisi koskea vain niitä kuvioita, joihin suojavyöhyke sijoittuu, ja näissäkin tapauksissa hakemuksia tulisi käsitellä keskeytyksettä. Metsänkäyttöilmoituksen muiden kuvioiden osalta hakkuuiden toteutusta ei tule hidastaa.

Suon ennallistaminen (23 c §)

Kannustejärjestelmän pilotointi mahdollistaa myös valmistautumisen ennallistamisasetuksen toimeenpanoon. Tuen myöntämisen edellytykseksi esitetään, että ennallistettavalla suoalueella on ennallistamisasetuksen liitteessä 1 mainittu luontotyyppi, joka ei ole hyvässä tilassa.

Käytännössä näiden luontotyyppien tunnistaminen ja niiden tilan arviointi ei ole mahdollista, koska tällaista luontotietoa ei ole saatavilla Natura 2000 -alueiden ulkopuolelta. Lisäksi ennallistamissuunnitelman kansallinen ohjausryhmä on linjannut, että luontotyyppien ja hyvän tilan määritelmät tarkennetaan ennallistamissuunnitelman laatimisen yhteydessä Natura 2000 -alueiden ulkopuolella. Jotta pilotoinnissa pystytään etenemään, Metsäkeskuksen tulee laatia selkeä ohje ja kuvaus sekä antaa neuvontaa tukikelpoisista direktiiviluontotyypeistä. Lisäksi Metsäkeskuksella tulee olla mahdollisuus tehdä itsenäisiä linjauksia metsäisistä direktiiviluontotyypeistä ja niiden tilan tulkinnoista.

Lehdon luonnonhoito (23 d §)

Tukikelpoisella lehtokohteella edellytetään olevan ennallistamisasetuksen liitteen luontotyyppi, joka ei ole hyvässä tilassa. Myöskään lehdoista ei ole saatavilla tämänkaltaista luontotietoa. Lisäksi lehtoluontotyyppien ja hyvän tilan määrittely ovat kesken Natura 2000 -alueiden ulkopuolella. Jotta pilotoinnissa pystytään etenemään, Metsäkeskuksen tulee laatia selkeä ohje ja kuvaus sekä antaa neuvontaa tukikelpoisista lehtojen direktiiviluontotyypeistä. Lisäksi Metsäkeskuksella tulee olla mahdollisuus tehdä itsenäisiä linjauksia metsäisistä direktiiviluontotyypeistä ja niiden tilan tulkinnoista.

Tuen myöntämisen edellytyksenä sanotaan olevan, että kohde kehittyy ilman hoitoa huonompaan suuntaan. Kehittymisen arvioiminen voi olla erittäin haastavaa. Hoidon tarpeen arviointi sen sijaan on helpompaa, ja sen tulisikin olla varsinaisena tukiehtona.

Pilotointi mahdollistaa valmistautumisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon, mutta luonnos ei ota kantaa heikentämättömyysvelvoitteeseen osana ennallistamisasetusta. Heikentämättömyysvelvoitteesta ei ole vielä kansallista tulkintaa. Se voisi pahimmillaan tarkoittaa ennallistetun ja hyvässä tilassa olevan kohteen sulkemista käytön ulkopuolelle.

Metsäteollisuus ry katsoo, että luonnon tilaa parantavien toimien ja metsätalouden yhdistämisen tulee olla mahdollista jatkossakin. Mikäli luonnon tilan parantaminen ja hyvän tilan saavuttaminen sulkee pois talouskäytön, vähentää se motivaatiota tehdä luonnon tilaa parantavia toimia. Tämä on erityisen merkityksellistä kohteilla, joissa luonnonhoitoa ja metsätaloutta toteutetaan yhtä aikaa. Näistä meillä on runsaasti esimerkkejä ennallistamisasetuksen alaisissa metsäisissä luontotyypeissä. Metsänomistajilla ja toimijoilla tulee olla varmuus siitä, mitä vaikutuksia tai rajoituksia luonnon tilan parantamisesta voi seurata metsäomaisuuden käytölle.

Tarjouskilpailumenettelyn toimivuus (11 a §, 25 a-d §)

Tarjouskilpailumenettely on vaikeaselkoinen. Etenkään hyväksyttävien hankkeiden määrä ja sen soveltaminen kaksivaiheisessa haussa jää epäselväksi.

Hoito- ja kunnossapitovelvoite (40 §)

-

Muut muutokset (lakiehdotus 5 §, 8 §, 10 §, 16 a §, 23 a §, 33 §, 35 §, 46 §)

-

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita

-

Kommentit valtioneuvoston asetuksen muutosehdotuksista

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrä (8 §)

Metsäteollisuus ry pitää lähtökohtaisesti tärkeänä tavoitteena lisätä seka- ja lehtipuustoisuutta metsissä. Nyt esitetyssä muodossa taimikon- ja nuoren metsän hoidon tukea vähennettäisiin 200 eurosta 180 euroon, mikäli lehtipuusekoitusta ei jätetä tukiehtoihin nähden riittävästi. Tätä ei voida pitää kannustimena.

Taimikon- ja nuoren metsän hoidon tuen ensisijaisena tavoitteena on kannustaa metsänomistajia oikea-aikaiseen metsänhoitoon ja turvata kasvamaan jäävän puuston laatu ja elinvoima ja tämä pitää varmistaa tukijärjestelmässä.

Lehtipuusekoitus vähentää tuotosta, ja tuen tulisikin olla aito kannuste runsaamman lehtipuusekoituksen jättämiseksi. Lisäksi pilotoinnin tarkoituksena on kerätä tietoa ja kokemuksia siitä, kuinka tukea käytetään. Yhteen malliin siirtyminen vuodeksi ei tuottaisi vertailutietoa kahdesta eri toimintamallista. Lisäksi pilotoinnin ei-toivottuna seurauksena saattavat taimikon- ja nuoren metsän hoidon suoritteet vähentyä pilotointivuonna.

Yhtenä ratkaisuna tulisi harkita lehtipuusekoituksen lisäämisen taloudellisen kannusteen kasvattamista siten, että se olisi saatavilla nykyisen tukimuodon vaihtoehtona. Toteutuksen voisi

rajata muutamaan maakuntaan pilotoinnin ajaksi. Tällöin pilotoinnin onnistumisen vertailu monestakin eri näkökulmasta olisi mahdollinen.

Kokeiluhankkeiden tukiehdot

Taimikon ja nuoren metsän hoitokäsittelyn jälkeinen lehtipuun osuus (7 a §)

-

Suojavyöhyke (30 b §)

-

Ennallistettava suo (30 d §)

-

Lehdon luonnonhoidon kohde (30 f §)

-

Kokeiluhankkeiden valintaperusteet

Suojavyöhykkeen jättäminen (30 c § ja liite 1)

-

Suon ennallistaminen (30 e § ja liite 2)

-

Lehdon luonnonhoito (30 g § ja liite 3 ja 4)

-

Kokeiluhankkeiden tuloksen saavuttamisen pisteytys

Suon ennallistaminen (30 h § ja liite 5)

Onnistuneeseen ennallistamistulokseen vaadittava pistemäärä neljä on varsin korkea. Jo pistemäärän kolmen perusteella voitaisiin tulkita, että ennallistamisen tulos on riittävä.

Lehdon luonnonhoito (30 h § ja liite 6)

Onnistuneeseen luonnonhoitoon vaadittava pistemäärä viisi on varsin korkea. Jo pistemäärän neljä perusteella voitaisiin tulkita, että luonnonhoidon tulos on riittävä.

Asetuksen vaikutukset

Miten arvioitte asetuksen pääasiallisia vaikutuksia (luku 4)?

Esityksessä on arvioitu hallinnon tietojärjestelmämuutosten maksavan 530 000–600 000 €, hallinnon maksavan vuosina 2026–2029 375 000 € sekä tiedotuksen, neuvonnan ja edistämisen maksavan vuosina 2026–2027 150 000 €. Yhteensä alle kahden vuoden pilotointiin kului varoja hallintoon 1 055 000–1 225 000 €. Kokeiluiden rahoitukseen olisi käytössä noin 3 000 000 €.

Hallinnon osuutta kustannuksista voidaan pitää erittäin suurena. Hallintoon kului yli neljännes pilotoinnin kokonaiskustannuksista. Lisäksi voidaan todeta, että erityisesti järjestelmäkehityksen kustannukset vaikuttavat korkeilta. Toisaalta taas toimijoiden ja metsänomistajien kouluttamiseen, neuvontaan, direktiiviluontotyyppien tulkintaan ja asian edistämiseen on varattu vaatimaton resurssi. Metsäteollisuus ry:n mielestä kustannuskokonaisuutta on tarkasteltava uudelleen.

On myös huomioitava, että uudet tukimuodot voivat vaatia myös toimijoilta järjestelmäkehitystä, johon ei välttämättä ole resursseja tai halukkuutta pilotoinnin lyhyden ja jatkon epävarmuuksien takia.

Esityksessä arvioidaan lehtipuusekoituksen ympäristövaikutuksia hyvin varovaisesti. Lehtipuusekoitusta tavoitellaan taimikonhoidossa koko kiertoajalle. Päätelmä siitä, että lehtipuusekoitusta tavoiteltaisiin vain viiden vuoden hoito- ja kunnossapitovelvoitteen ajaksi, on epälooginen.

Muut huomiot

Muita huomioita

-

Kommentit maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muutosehdotuksista

Hakemuksella ilmoitettavat tiedot (2 §, 3 §, 4 §, 5 §, 6 §)

-

Toteuttamissuunnitelma (7 §, 13 a §, 13 b §)

-

Toteutusilmoituksella ilmoitettavat tiedot (14 §, 15 §, 21 a-d §)

-

Muut huomiot

Muita huomioita

-

Salmi Mika
Metsäteollisuus ry